

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Václava Novotného a soudkyň JUDr. Ludmily Valentové a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **L. D.,** zast. advokátem JUDr. Zdeňkem Koschinem, se sídlem Praha 5 – Smíchov, Štefánikova 48, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra ČR**, Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2003, č. j. 5 Az 148/2003-39,

takto:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2003, č. j. 5 Az 148/2003 – 39 **se zrušuje** a **vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Řádně a včas podanou kasační stížností ze dne 9. 12. 2003 brojí žalobce (dále jen stěžovatel) proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2003, č. j. 5 Az 148/2003 - 39, jímž se zamítá žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 4. 2003, č. j. OAM - 216/AŘ-2001, jímž bylo zamítnuto odvolání stěžovatele do prvostupňového správního rozhodnutí a toto rozhodnutí bylo potvrzeno. Prvostupňovým rozhodnutím stěžovateli nebyl udělen azyl z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii české republiky, ve znění pozdějších právních předpisů, (zákon o azylu), a bylo rozhodnuto, že se na stěžovatele nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona.

Stěžovatel opírá kasační stížnost o ust. § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen s. ř. s.), když tvrdí nezákonnost napadeného rozhodnutí, spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, a současně vady řízení spočívající v tom, že při zjišťování stavu věci byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost rozhodnutí.

Výše tvrzené kasační důvody stěžovatel konkretizuje skutečností, že česky mluví pouze běžným způsobem, ovšem není schopen bez tlumočníka absolvovat úřední jednání a nemůže tedy být schopen adekvátně ke svému vzdělání reprodukovat to, co v dané věci považuje za důležité. Stěžovatel namítá, že jednání před ministerstvem vnitra byla vedena v českém jazyce a žalobce nebyl v mnoha případech schopen přesně reagovat na otázky, které obdržel, a nedokázal je proto předně a výstižně zodpovědět. Přes uvedené vzal Městský soud v Praze obsah správního spisu i závěry napadeného rozhodnutí žalovaného za správné.

Ve výše uvedené souvislosti stěžovatel odkazuje na rozsudek zdejšího soudu ze dne 18. 9. 2003, č.j. 5 Azs 5/2003-33, kterým je hodnoceno právo na spravedlivý proces před soudem v návaznosti na čl. 37 odst. 2 a 4 LZPS k ust. § 36 odst. 1 a § 51 s. ř. s., jakož i zde vyslovenou právní větu, že „Cizinka v řízení o azylu musí být o právu vyjádřit se k možnosti rozhodnutí o věci samé bez jednání (§ 51 s. ř. s.) poučena v jazyce, jemuž rozumí.“ K tomu stěžovatel dodává, že i když je zřejmé, že NSS se vyslovoval k formálně jiné problematice, je jeho závěr nutno aplikovat i v daném případě, a v tomto znění: „Za podklad pro rozhodnutí soudu ve správním řízení není možno považovat spis správního orgánu pořízený bez nedostatečné součinnosti s cizincem. Za nedostatek součinnosti se rozumí skutečnost, že cizinec neměl možnost se ve svém jazyce vyjádřit ke všem otázkám, které jsou v dané věci podstatné a k jejich doložení navrhnout důkazy.

Stěžovatel konstatuje, že v rámci řízení před Městským soudem v Praze navrhnul k doplnění řízení za účelem prokázání svých údajů výslech jmenovitě uvedených svědků, soud však jeho návrh neakceptoval, svědky k důkazu nevyslechl a důkazní řízení ukončil.

Stěžovatel v kasační stížnosti dále uvádí důvody nemožnosti považování Běloruska za bezpečnou zemi původu a tvrdí, že naplňuje podmínky pro dělení azylu podle ust. § 12 zákona o azylu a nesplňuje podmínky ust. § 15 zákona o azylu, ve kterém jsou uvedeny důvody, pro které nelze azyl udělit. V neposlední řadě stěžovatel dokumentuje, že jeho žádost o udělení azylu není podle ust. § 16 zákona o azylu zjevně bezdůvodná a jeho žádost o azyl je plně odůvodněna. Prokázání v tomto odstavci uvedených stěžovatelem tvrzených údajů stěžovateli však postupem soudu nebylo umožněno.

Stěžovatel v kasační stížnosti poukazuje, že Městský soud v Praze nehodnotil skutečnost uvažovaného sloučení rodiny dle ust. § 13 zákona o azylu, když na tuto situaci poukázal stěžovatel již v žalobě proti rozhodnutí žalovaného. Celá stěžovatelova rodina je v době podání kasační stížnosti na území ČR, tj. manželka L. D., syn A. D., a dcera O. L. D. Ani jednomu z nich nebyl udělen azyl a u všech byla podána žaloba na přezkum. Stěžovatel v této souvislosti poukazuje na preambuli Úmluvy o právech dítěte, kde je uvedeno, že rodina je základní jednotkou společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho svých členů a zejména dětí. Dále stěžovatel odkazuje na Závěry k mezinárodní ochraně uprchlíků, Ženeva 1996, jež zdůrazňují, že veškeré jednání týkající se dětí uprchlíků musí být prováděno s ohledem na princip nejvyšších zájmů dítěte, rovněž tak s ohledem na princip jednoty rodiny. Stěžovatel dále odkazuje na Příručku k postupům a kriteriím

pro určování právního postavení uprchlíků, vydanou Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, Ženeva 1992, jež konstatuje, že rodina je přirozenou a základní jednotkou společnosti a má nárok na ochranu ze strany společnosti a státu, přičemž ve smyslu čl. 184 jestliže hlava rodiny splňuje kriteria definice pojmu pronásledování, jeho rodinným příslušníkům se za normálních okolností uděluje právní postavení uprchlíka v souladu se zásadou sjednocení rodiny. Současně činí stěžovatel odkaz na Směrnici Rady 29003/9/EC (patrně rozuměno 2003/9/EC) ze dne 27. 1. 2003 stanovující minimální požadavky pro přijímání žadatelů o azyl, jež je pro ČR závazná od 1. 5. 2004. Článek 8 uvedené směrnice stanoví, že „Členské státy podniknou příslušná opatření, aby v rámci možností zachovaly sjednocení rodiny, která se nachází na jejím území, pokud žadatelům dotyčný členský stát poskytuje ubytování. Tato opatření budou realizována se souhlasem žadatele o azyl.“. Týkaje se těchto údajů, byly Městskému soudu předloženy dne 31. 12. 2003, přesto se s nimi soud nevyrovnal, nehodnotil je a dokonce je ani nekonstatoval. Stěžovatel má z tohoto důvodu zato, že Městský soud v Praze svým rozhodnutím nevyčerpal celý předmět řízení.

Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti nebylo podáno.

Nejvyšší správní soud ze správního spisu zjistil, že jednání před Ministerstvem vnitra v prvním stupni nebylo vedeno pouze v českém jazyce, neboť všechny úkony správního orgánu byly překládány do ruského jazyka tak, aby se k nim mohl stěžovatel vyjádřit. Z protokolu o pohovoru ze dne 5. 10. 1999 jasně vyplývá, že na žádost stěžovatele byl tento pohovor veden v ruském jazyce za účasti kvalifikovaného tlumočníka ruského jazyka, který je vázán slibem ve smyslu § 24 odst. 2 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Všechny další podklady pro rozhodnutí správního orgánu byly překládány do ruského jazyka, jak vyplývá ze správního spisu (prohlášení o převzetí poučení pro žadatele o přiznání postavení uprchlíka na území ČR ze dne 5. 10. 1999, důvody příjezdu do ČR ze dne 5. 10. 1999, vysvětlení k žádosti o přiznání politického azylu, protokol o seznámení účastníka řízení s podklady pro vydání rozhodnutí ve věci řízení o udělení azylu na území ČR ze dne 1. 6. 2000 a ze dne 21. 12. 2000, protokol o předání rozhodnutí odboru azylové a migrační politiky MV ČR ve věci návrhu na zahájení řízení o udělení azylu na území ČR ze dne 10. 1. 2001). Jak prvostupňové tak i odvolací správní rozhodnutí tvoří jeden celek, z čehož je nutné vycházet.

K otázce možnosti stěžovatele vyjádřit se ke všem otázkám, které jsou v dané věci podstatné a k jejich doložení navrhnout důkazy, Nejvyšší správní soud konstatuje, že vyjádření i doložení bylo řádně stěžovateli umožněno v ruském jazyce, což stěžovatel stvrdil Protokolem o seznámení účastníka řízení s podklady pro vydání rozhodnutí ve věci řízení o udělení azylu na území ČR, a to výslovně dne 1. 6. 2000 a resp. dne 21. 12. 2000. Za této situace nelze tedy poukazovat na nedostatek součinnosti správního orgánu se stěžovatelem a tyto stěžovatelovy důvody v kasační stížnosti uvedené nemohly být Nejvyšším správním soudem uznány za oprávněné.

Soud tak musí důrazně odmítnou námitku, jež se týká jazykové bariéry, s níž údajně musel stěžovatel bojovat. S ohledem na skutečnost, že v Bělorusku se převážně hovoří rusky jako úředním jazykem, méně pak běloruský, není pochyb o tom, že ruština, jež byla k vzájemné komunikaci na základě volby stěžovatele užita, je oním jazykem, jemuž stěžovatel rozumí.

Kasační stížnost vybočuje ze zákonného rámce, když se zabývá formulací abstraktních právních vět, které by měl soud akceptovat. Kasační stížnost má především vyjádřit důvody vymezené v ustanovení § 103 s. ř. s., jež umožní úspěšně se domoci zrušení soudního rozhodnutí (§ 102 s. ř. s.), nikoli však participovat na publikaci soudních rozhodnutí (§ 22 s. ř. s.).

Dle ust. § 13 odst. 1 zákona o azylu se rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl podle § 12 nebo § 14, se v případě hodném zvláštního zřetele udělí azyl za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení azylu nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení azylu podle § 12. Dle odst. 2 rodinným příslušníkem se pro účely sloučení rodiny podle odstavce 1 rozumí a) manžel azylanta, b) svobodné dítě azylanta mladší 18 let, nebo c) rodič azylanta mladšího 18 let. Předpokladem udělení azylu dle odst. 3 za účelem sloučení rodiny manželu azylanta je trvání manželství před udělením azylu azylantovi.

Týkaje se námitek stěžovatele vztahujících se k § 13 zákona o azylu, pak Nejvyšší správní soud konstatuje, že pro splnění podmínek uvedených v § 13 zákona o azylu je třeba vyhovět podmínkám podle § 12 nebo § 14 zákona o azylu, poté je třeba vyhovět případům hodným zvláštního zřetele. Podmínky dle ust. § 12 ani § 14 zákona o azylu v daném případě splněny nebyly, tyto soud v napadeném rozhodnutí řádně zkoumal, proto soud již nevyslovil nesplnění podmínek ust. § 13 zákona o azylu.

Stěžovatelův odkaz na preambuli Úmluvy o právech dítěte o rodině jako základu společnosti nelze za dané situace použít již vzhledem k tomu, že Úmluva v části 1 čl. 1 pro své účely rozumí dítětem každou lidskou bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve. Děti stěžovatele tuto podmínku nesplňovaly ani v době vydání napadeného rozhodnutí.

Vzhledem ke skutečnosti, že správními orgány obou stupňů ani soudem bylo rozhodnuto, že stěžovatel nesplňuje mimo jiné podmínky pronásledování podle § 12 zákona o azylu, pak není možné aplikovat ani dle zásady sjednocení rodiny čl. 184 Příručky k postupům a kriteriím pro určování právního postavení uprchlíků.

Obsah směrnice Rady EU č. 2003/9/EC, o stanovení minimálních standardů při přijímání žadatelů o azyl, nelze vztáhnout na řešení otázky udělení azylu za účelem sloučení rodiny podle § 13 zákona o azylu, neboť ta, co se týče zachování sjednocení rodiny, dopadá na časový úsek ohraničený dobou do vynesení rozhodnutí o přiznání nebo nepřiznání statusu azylanta. Pod charakteristiku dostatečně jasné (acte claire) směrnice lze zahrnout i situaci, kdy je zcela zřejmé, že se tato vztahuje na takový okruh věcí, o nichž vůbec nemá být soudem v dané věci rozhodováno. Směrnice č. 2003/9/EC nebyla dosud do právního řádu České republiky převzata, když lhůta, v níž se tak má stát v souladu s čl. 26, o transpozici, uplyne až dnem 6. února 2005. Za té situace nelze se úspěšně domáhat práv v této sekundární normě obsažené a současně ani nevzniká případná povinnost soudu položit předběžnou otázku.

Správní orgán se velmi podrobně zabýval skutkovými okolnostmi případu stěžovatele a vyvodil závěr, který podle něj těmto skutkovým zjištěním odpovídá. Stěžovatel v rámci přezkumného řízení soudního navrhoval provedení dalších důkazů, jmenovitě výslech svědků, avšak soud I. stupně bez bližšího odůvodnění tento návrh nepřijal. Nejvyšší správní soud však věc nepovažuje za natolik objasněnou, aby se mohl ztotožnit se stanoviskem zaujatým

soudem I. stupně. Správním orgánem pečlivě shromážděný materiál o situaci v Bělorusku klade více otázek, nežli odpovědí. Soud I. stupně velmi správně vystihl, že za pronásledování lze v konkrétní situaci považovat i jednání státních orgánů stíhajících občana pro obecné trestné činy. A právě při vědomí této skutečnosti, jakož i důkladného popisu situace v Bělorusku, který měl k dispozici, bylo na něm, aby důsledně zjistil všechny podrobnosti, jež by přispěly k vyřešení primární otázky, totiž zda existuje namítaný vztah mezi problémy se splácením poskytnutého úvěru, ať již je lze vnímat z pohledu soukromého práva či práva veřejného trestního, a jeho politickými postoji. V tomto ohledu je závažná zpráva ředitele odboru lidských práv Ministerstva zahraničních věcí ČR z dubna 2000, která se mimořádně detailně zabývá situací v zemi původu stěžovatele, a to nejen z geopolitického nadhledu, nýbrž i z úrovně jednotlivce, do jehož pocitů se personifikuje. Tento podklad opravňuje kasační soud k požadavku, aby byla věc podrobena přezkoumání se stejným smyslem pro jedinečnost případu. Za uvedeného skutkového stavu to znamená provést stěžovatelem navržené důkazy, totiž výslech uváděných svědků, neboť tento soud považuje za nezbytné pro učinění si představy o existenci shora uvedené příčinné souvislosti shromáždit všechny důkazy napomáhající objasnění okolností případu. Výrazně negativní hodnocení Běloruska stran dodržování lidských práv MZ USA za r. 1999, popisující existenci politického systému jako takového, jež se opírá o ústavu, která byla přijata protiústavním způsobem, neexistenci nezávislého soudnictví či záhadná mizení politických oponentů, svévolná zatčení a zadržování občanů ve vazbě, to vše dokresluje stav, při kterém nelze rezignovat na podrobné dokazování. Nejvyšší správní soud tak neshledává prozatím dostatečně odůvodněným závěr soudu I. stupně o neexistenci důvodů pro udělení azylu, resp. překážky vycestování.

Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto postupoval dle ustanovení § 110 odst. 2 s. ř. s. .

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodne soud I. stupně podle ustanovení § 110 odst. 2 s. ř. s.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 19. 5. 2004

JUDr. Václav Novotný
předseda senátu